

ΤΟ
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΡΙΠΟΛΗΣ
ΤΜΗΜΑ Β΄
ΤΡΙΜΕΛΕΣ

ο υ ν ε δ ρ ί α σ ε δημόσια στο ακροατήριό του, στις
19 Νοεμβρίου 2013, με δικαστές τους
Πρόεδρο Πρωτοδικών Δ.Δ.,
(εισηγητή), Πρωτοδίκη Δ.Δ. και
Πανταζοπούλου, Πάρεδρο Δ.Δ., και με γραμματέα την
δικαστική υπάλληλο,
για να δικάσει την αγωγή με ημερομηνία κατάθεσης
23.2.2009 (ΑΚΒ 25/2009),
των: 1)
του Κωνσταντίνου,
κατοίκου Αθηνών (οδός ...
του Κωνσταντίνου, κατοίκου
του Κωνσταντίνου, κατοίκου
του Κωνσταντίνου, κατοίκου
του Κωνσταντίνου, κατοίκου
του κατοίκου
ο οποίος
απεβίωσε και τη δίκη συνεχίζουν οι προηγούμενοι έξι
ενάγοντες, 8)
9) κατοίκου
10) του
Βασιλείου, κατοίκου όπως νομίμως εκπροσωπείται
από τους και ως ασκούντες τη
γονική μέριμνα αυτού, 11)
κατοίκου όπως νομίμως εκπροσωπείται από τους
και ως ασκούντες τη γονική
μέριμνα αυτού, 12, κατοίκου
όπως νομίμως εκπροσωπείται από τους
και ως ασκούντες τη γονική μέριμνα
αυτής, 13) του κατοίκου

οποίος διαδέχθηκε, λόγω ενηλικίωσης, τους αρχικώς ενάγοντες
και : οι οποίοι ασκούσαν τη
γονική μέριμνα αυτού, 14) του Βασιλείου,
κατοίκου : ο οποίος διαδέχθηκε, λόγω ενηλικίωσης,
τους αρχικώς ενάγοντες και
οι οποίοι ασκούσαν τη γονική μέριμνα αυτού και τέλος,
15) , κατοίκου Νεμέας, ο
οποίος διαδέχθηκε, λόγω ενηλικίωσης, τους αρχικώς ενάγοντες
οι οποίοι ασκούσαν τη
γονική μέριμνα αυτού, ο πρώτος, η τέταρτη, η έκτη και ο
ένατος από τους ενάγοντες παραστάθηκαν μαζί με το δικηγόρο
Χρυσάνθο Φράγκο, για τους δε λοιπούς ενάγοντες παραστάθηκε
ο ίδιος δικηγόρος,

κ α τ ά : 1) του (τέως) Δήμου ρκαδίας και
ήδη Δήμου , που εδρεύει στο α
που εκπροσωπείται νόμιμα από τον Δήμαρχό του, ο οποίος δεν
παραστάθηκε, 2) της (τέως) Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης
; και ήδη Περιφέρειας Πελοποννήσου, ως καθολικής
διαδόχου από 1-1-2011, βάσει του Ν.3852/2010 (Α'87), της
καταργηθείσας προαναφερόμενης Αυτοδιοίκησης, που εδρεύει
στην Τρίπολη και εκπροσωπείται από τον Περιφερειάρχη
Πελοποννήσου, για τον οποίο παραστάθηκε η δικηγόρος
) του Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπείται
από τον Υπουργό Οικονομικών, για τον οποίο παραστάθηκε η
Δικαστική Αντιπρόσωπος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους
(ΝΣΚ)

Κατά τη συζήτηση οι διάδικοι που παραστάθηκαν
ανέπτυξαν τους ισχυρισμούς τους και ζήτησαν όσα αναφέρονται
στα πρακτικά.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το Δικαστήριο συνήλθε σε
διάσκεψη.

Αφού μελέτησε τη δικογραφία

Αριθμός απόφασης 139/2014

Σκέφθηκε σύμφωνα με το νόμο

1.Επειδή, με την κρινόμενη αγωγή, ζητείται, μετά από τη μετατροπή του αιτήματος από καταψηφιστικό σε αναγνωριστικό που έγινε παραδεκτός με προφορική δήλωση του πληρεξουσίου δικηγόρου των εναγόντων στο ακροατήριο, να αναγνωρισθεί η υποχρέωση των εναγομένων να καταβάλουν εις ολόκληρον έκαστος σε καθέναν από τους πρώτο (1ο), δεύτερη (2η), τρίτο (3ο), τέταρτη (4η), πέμπτη (5η) και έκτη (6η) από τους ενάγοντες, το ποσό των 99.956 ευρώ, στον έβδομο (7ο) ενάγοντα, ο οποίος απεβίωσε μετά την άσκηση της κρινόμενης αγωγής (όπως προκύπτει από το με αριθμό 91/17.2.2012 απόσπασμα ληξιαρχικής πράξης θανάτου του Ληξίαρχου του Δήμου ..... και τη δίκη συνεχίζουν νομίμως, μετά τη διακοπή αυτής, οι με αριθμό 1 έως 6 ενάγοντες -κατά τη σειρά αναγραφής τους στο δικόγραφο- ως εξ' αδιαθέτου κληρονόμοι αυτού (βλ. το με αριθμό .../2013 πιστοποιητικό περί μη δημοσίευσης διαθήκης της Γραμματέως του Πρωτοδικείου Ναυπλίου) το ποσό των 100.000 ευρώ (συνεπώς αντιστοιχεί ήδη στους κληρονόμους του αποβιώσαντος ενάγοντος το ποσό αυτό κατά την αναλογία της κληρονομικής μερίδας καθενός (βλ. ΕφΑθ 2758/2008), σε καθέναν από τους όγδοο (8ο) και ένατο (9ο) από τους ενάγοντες το ποσό των 50.000 ευρώ, σε καθέναν από τους δέκατο (10ο), ενδέκατο (11ο) και δωδέκατο (12ο) από αυτούς (οι οποίοι αναγράφονται στο δικόγραφο με τον αύξοντα αριθμό 10), όπως αυτοί νομίμως εκπροσωπούνται από την πέμπτη και τον όγδοο από τους ενάγοντες ως ασκούντες τη γονική μέριμνα αυτών, το ποσό των 10.000 ευρώ και τέλος, σε καθέναν από τους δέκατο τρίτο (13ο), δέκατο τέταρτο (14ο) και δέκατο πέμπτο (15ο) από αυτούς (οι οποίοι αναγράφονται στο δικόγραφο με τον αύξοντα αριθμό 11), το ποσό των 10.000 ευρώ. Οι ενάγοντες ζητούν τα ποσά αυτά (συνολικού ύψους

859.736 ευρώ), με το νόμιμο τόκο από την επίδοση της αγωγής μέχρι την εξόφληση, κατ' εφαρμογή των άρθρων 105 και 106 του ΕισΟΝΑΚ και του άρθρου 932 του Αστικού Κώδικα, ως χρηματική ικανοποίηση για την ψυχική οδύνη που υπέστησαν λόγω του θανάτου ..., μητέρας των έξι πρώτων εναγόντων, αδελφής του έβδομου (ήδη αποβιώσαντος) από αυτούς, πεθεράς του όγδοου και του ένατου από αυτούς, και γιαγιάς των δέκατου, ενδέκατου, δωδέκατης, δέκατου τρίτου, δέκατου τέταρτου και δέκατου πέμπτου από αυτούς, που επήλθε στις ... από πτώση της στο ... που διασχίζει το ... καθώς αυτή κινείτο σε παράλληλη με τ... (ανώνυμη) δημοτική οδό που βρίσκεται εντός των ορίων του πρώτου εναγομένου. Κατά τους ισχυρισμούς τους η πτώση αυτή ήταν αποτέλεσμα των παράνομων πράξεων και παραλείψεων των οργάνων, αφενός μεν του (τέως) Δήμου (και ήδη ... στην αρμοδιότητα του οποίου ανήκε η κατασκευή και συντήρηση της ως άνω οδού, διότι κατά μήκος της πλευράς αυτής, από την οποία έπεσε η θανούσα-συγγενής των εναγόντων στο χείμαρρο, δεν υπήρχε κανένα προστατευτικό κιγκλίδωμα, τοιχίο ή έρεισμα προκειμένου η οδός να είναι ασφαλής για τη διέλευση των πεζών, αφετέρου δε των οργάνων της ... (και ήδη Περιφέρειας Πελοποννήσου) καθώς και των οργάνων του Ελληνικού Δημοσίου, τα οποία είναι υπεύθυνα για την εγκατάσταση σήμανσης στους δρόμους.

2.Επειδή, ο Ν.3155/1955 «Περί κατασκευής και συντηρήσεως οδών» (Α'63) ορίζει στο άρθρο 1 ότι : «Αι οδοί της χώρας διακρίνονται εις : α) Εθνικάς, β) Επαρχιακάς και γ) Δημοτικάς ή Κοινοτικάς», στο άρθρο 2 ότι : «1. Εθνικαί οδοί είναι : α) αι κύριαι οδικαί αρτηρίαί αι ενούσαι τα σπουδαιότερα αστικά κέντρα μεταξύ των και μετά των μεγαλυτέρων λιμένων ή αερολιμένων ή σιδηροδρομικών σταθμών,

Αριθμός απόφασης 139/2014

β) αι κυριώτεροι οδοί αι συνδέουσαι την χώραν μετά των ομόρων Επικρατειών, γ) αι οδοί αι εξυπηρετούσαι τόπους εξαιρετικού τουριστικού ενδιαφέροντος, δ) αι οδοί αι εξυπηρετούσαι την άμυναν της χώρας. 2. Αι εθνικά οδοί καθορισθήσονται δια Β. Διατάγματος εφ' άπαξ εκδοθησομένου, προτάσει του Υπουργού Συγκοινωνιών και Δημοσίων Έργων μετά γνωμοδότησιν του Συμβουλίου Δημοσίων Έργων», στο άρθρο 3 ότι : «1.Επαρχιακά οδοί είναι άπασαι αι οδοί της χώρας, όσαι δεν είναι εθνικά, ουδέ δημοτικά ή κοινοτικά. 2. Αι επαρχιακά οδοί καθορισθήσονται δια Β. Διατάγματος εφ' άπαξ δι' έκαστον νομόν εκδοθησομένου, προτάσει του Υπουργού Δημοσίων Έργων, μετά γνωμοδότησιν του Συμβουλίου Δημοσίων Έργων, (...)» και στο άρθρο 5 ότι : «1. Αι εθνικά οδοί κατασκευάζονται, ανακαινίζονται και συντηρούνται υπό του Κράτους δια της Υπηρεσίας των Δημοσίων Έργων. Αι δια την κατασκευήν και ριζικήν ανακαίνισιν των εθνικών οδών αναγκαιούσαι πιστώσεις εγγράφονται εις τον προϋπολογισμόν Δημοσίων Επενδύσεων και αποδίδονται εις το Ταμείον Εθνικής Οδοποιίας. (...) 2. Αι επαρχιακά οδοί κατασκευάζονται, ανακαινίζονται και συντηρούνται υπό των Ταμείων Οδοποιίας των Νομών. 3. Αι Δημοτικά και Κοινοτικά οδοί κατασκευάζονται, ανακαινίζονται και συντηρούνται υπό των οικείων Δήμων και Κοινοτήτων. 4...». Κατ' επίκληση των ως άνω εξουσιοδοτικών διατάξεων των άρθρων 2 παρ.2 και 3 παρ.2 του Ν.3155/1955 εκδόθηκε αφενός το Β.Δ. 9/20-8-1955 «Περί καθορισμού των εθνικών οδών κατά τας διατάξεις του Νόμου 3155/1955 "Περί κατασκευής και συντηρήσεως οδών"» (Α'222), με το οποίο καθορίζονται αναλυτικά ποιες είναι ο εθνικές οδοί της χώρας, αφετέρου δε, το Β.Δ. 5/6-2-1956 «Περί καθορισμού των επαρχιακών οδών του Νομού (Α'47) και η ΔΜΕΟ/ε/Ο/266/9-3-1995 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων «Ανακατάταξη

του επαρχιακού οδικού δικτύου των Νομών της Χώρας» (Β' 293/17-4-1995), με τα οποία καθορίστηκαν αναλυτικά ποιες είναι οι επαρχιακές οδοί της χώρας, ενώ με την 15400/ΟΙΚ/18.9.2007 απόφαση της Γενικής Γραμματέως της Περιφέρειας Πελοποννήσου (Β' 1932/26.9.2007) καθορίστηκαν αναλυτικά οι οδοί της Περιφέρειας που η συντήρησή τους ανήκει στην αρμοδιότητα των υπηρεσιών της Περιφέρειας και των υπηρεσιών των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων. Με τη διάταξη δε του άρθρου 36 του Ν.2218/1994 (Α' 90) τα Νομαρχιακά Ταμεία καταργήθηκαν και οι αρμοδιότητές τους περιήλθαν στις αρμόδιες κατά τόπον Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις. Εξάλλου, σύμφωνα με τα άρθρα 4 παρ.1 και 20 παρ.1 του Π.Δ. 25/28-11-1929, δημοτικές και κοινοτικές οδοί είναι αυτές που εξυπηρετούν τις πάσης φύσεως ανάγκες ενός Δήμου ή μιας Κοινότητας εντός των διοικητικών ορίων τους. Περαιτέρω, στο άρθρο 10 του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας (Ν. 2696/1999, ΦΕΚ Α' 57) ορίζεται ότι : «Η κατακόρυφη και οριζόντια σήμανση των οδών εκτελείται μόνο κατόπιν σχετικής μελέτης. Αρμόδιοι φορείς για την εκπόνηση έγκριση μελετών εφαρμογής, που αφορούν την κατακόρυφη και οριζόντια σήμανση των οδών (πινακίδες και διαγραμμίσεις), και για την εγκατάσταση και συντήρηση της σήμανσης αυτής είναι είτε η Γενική Γραμματεία Δημοσίων Έργων του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, είτε οι υπηρεσίες της Περιφέρειας, είτε οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης που τις συντηρούν, κατά περίπτωση ... Η Γενική Γραμματεία Δημοσίων Έργων ασκεί σε όλη τη χώρα την εποπτεία και παρέχει τις οδηγίες για θέματα κυκλοφοριακής σήμανσης».

3.Επειδή, από τις ως άνω διατάξεις συνάγεται ότι όλες οι οδοί που δεν είναι εθνικές, είναι επαρχιακές. Σε περίπτωση δε, που δεν εμπίπτουν στις ως άνω κατηγορίες,

Αριθμός απόφασης 139/2014

τότε πρόκειται για δημοτικές ή κοινοτικές οδούς, ανάλογα με τον Δήμο ή την Κοινότητα στην οποία εμπίπτουν. Ακόμη ότι, το Ελληνικό Δημόσιο βαρύνεται μόνο με τη συντήρηση των εθνικών οδών, τα Νομαρχιακά Ταμεία και μετέπειτα οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και ήδη οι Περιφέρειες ευθύνονται για τη συντήρηση των επαρχιακών οδών, ενώ οι δημοτικές και κοινοτικές οδοί συντηρούνται με ευθύνη των οικείων Δήμων και Κοινοτήτων (πρβλ ΣτΕ 2937/2009, ΔΕΑ 764/2013). Επιπλέον, από τις παραπάνω διατάξεις συνάγεται ότι αρμόδιοι φορείς, κατά το άρθρο 10 του Κ.Ο.Κ., για την εκπόνηση σχετικής μελέτης, την εγκατάσταση και τη συντήρηση της σημάνσεως των δημοτικών και κοινοτικών οδών (των οποίων η συντήρηση ανήκει, όπως προαναφέρθηκε, στην αρμοδιότητα των Δήμων και Κοινοτήτων στην περιφέρεια των οποίων εντάσσονται) είναι οι οικείοι Δήμοι και Κοινότητες, ενώ η Γενική Γραμματεία Δημόσιων Έργων του Υπουργείου ΠΕΧΩΔΕ ασκεί απλώς εποπτεία και παρέχει οδηγίες για θέματα κυκλοφοριακής σήμανσης.

4.Επειδή, τέλος, το υπό τον τίτλο «Ενεργητική νομιμοποίηση» άρθρο 71 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (Κ.Δ.Δ. - Ν.2717/1999, Α' 97) ορίζει ότι : «1. Αγωγή μπορεί να ασκήσει εκείνος ο οποίος έχει, κατά του Δημοσίου ή άλλου νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου χρηματική αξίωση από έννομη σχέση δημοσίου δικαίου. 2...», ενώ το υπό τον τίτλο «Παθητική νομιμοποίηση» άρθρο 72 του ίδιου Κώδικα, ορίζει ότι : «Η αγωγή ασκείται κατά του Δημοσίου ή του νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, που είναι υπόχρεο προς ικανοποίηση της κατά την παρ. 1 του προηγούμενου άρθρου αξίωσης».

5.Επειδή, ενόψει των ανωτέρω και των περιλαμβανομένων μεταξύ των στοιχείων του φακέλου : α) του υπ' αριθμ. πρωτ. 38289/2704/6.6.2013 εγγράφου της Διεύθυνσης Τεχνικών Έργων

της Περιφερειακής Ενότητας ..... της Περιφέρειας
σύμφωνα με το οποίο, με βάση το νομοθετημένο
δίκτυο αρμοδιότητάς της, η Περιφέρεια ..... ως
διάδοχος σε δικαιώματα και υποχρεώσεις της Νομαρχιακής
Αυτοδιοίκησης ..... σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.
3852/2010, δεν είχε αρμοδιότητα-ευθύνη για την οποιοδήποτε
είδους συντήρηση της οδού, από την οποία φέρεται ότι
πραγματοποιήθηκε η πτώση της θανούσας στο .....
καθόσον η ως άνω οδός ανήκει σε δημοτικό δίκτυο, δηλαδή την
ευθύνη συντήρησής της έχει ο πρώτος εναγόμενος Δήμος .....
στον οποίο ανήκει και β) του υπ' αριθμ. πρωτ.
Δ3β/150ΒΠ/ΦΤ/11.10.2013 εγγράφου του Τμήματος Μελετών και
Προγραμματισμού της Διεύθυνσης Συντήρησης Οδικών Έργων της
Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Έργων (Γ.Γ.Δ.Ε.) του
Υπουργείου Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων (ΥΠΟ.ΜΕ.ΔΙ.),
σύμφωνα με το οποίο, κατά τον κρίσιμο χρόνο, η εν λόγω
Διεύθυνση δεν είχε αρμοδιότητα συντήρησης της
προαναφερόμενης οδού, η κρινόμενη αγωγή απαραδέκτως
στρέφεται κατά της Περιφέρειας ..... και του
Ελληνικού Δημοσίου, που δεν νομιμοποιούνται παθητικώς στην
παρούσα δίκη, όπως βασίμως προβάλλουν με τα από 22.11.2013
και 21.11.2013, αντίστοιχα, υπομνήματά τους, καθόσον η
πλημμελής συντήρηση και σήμανση της δημοτικής οδού από την
οποία έπεσε η θανούσα στον προαναφερόμενο χείμαρρο δεν
συνδέεται με πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων τους. Η
κρινόμενη αγωγή, όμως, κατά το μέρος που στρέφεται κατά του
(τέως) Δήμου ..... και ήδη

εντός των διοικητικών ορίων του οποίου βρίσκεται
η ως άνω οδός, ασκείται παραδεκτως και πρέπει να εξετασθεί
περαιτέρω κατ' ουσίαν και χωρίς την παρουσία του εναγόμενου
Δήμου, ο οποίος κλητεύθηκε νομότυπα και εμπρόθεσμα (βλ. το

Αριθμός απόφασης 139/2014

με αριθμό 554/5.7.2013 αποδεικτικό επίδοσης κλήσης του υπάλληλου Κωνσταντίνου Τροχάνη).

6.Επειδή, στο άρθρο 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα (Εισ.Ν.ΑΚ - Π.Δ. 456/1984 Α'164) ορίζεται ότι : «Για παράνομες πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων του δημοσίου κατά την άσκηση της δημόσιας εξουσίας που τους έχει ανατεθεί, το δημόσιο ενέχεται σε αποζημίωση, εκτός αν η πράξη ή η παράλειψη έγινε κατά παράβαση διάταξης, που υπάρχει για χάρη του γενικού συμφέροντος....» και στο άρθρο 106 του ίδιου νόμου ότι : «Οι διατάξεις των δύο προηγούμενων άρθρων εφαρμόζονται και για την ευθύνη των δήμων, των κοινοτήτων ή των άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου από πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων που βρίσκονται στην υπηρεσία τους». Κατά την έννοια των διατάξεων αυτών, το Δημόσιο, οι Ο.Τ.Α. και τα λοιπά Ν.Π.Δ.Δ. ευθύνονται σε αποζημίωση για τις παράνομες πράξεις (νομικές ή υλικές) ή παραλείψεις των οργάνων τους από τις οποίες επήλθε ζημία σε τρίτο πρόσωπο, δηλαδή για πράξεις ή παραλείψεις με τις οποίες είτε παραβιάστηκε συγκεκριμένη διάταξη νόμου που προστατεύει ορισμένο ατομικό δικαίωμα ή συμφέρον, είτε παραλείφθηκαν τα (από την κείμενη εν γένει νομοθεσία και κατά τα δεδομένα της κοινής πείρας και τις αρχές της καλής πίστης) προσιδιάζοντα στη συγκεκριμένη υπηρεσία ιδιαίτερα καθήκοντα και υποχρεώσεις (βλ. ΣτΕ 3839/2012, 2287/2009, 2579/2006, 521/2006 επταμ., κ.ά.), εφόσον οι ως άνω πράξεις ή παραλείψεις απορρέουν από την οργάνωση και λειτουργία των δημόσιων υπηρεσιών, δεν συνάπτονται με την ιδιωτική διαχείριση του Δημοσίου και δεν οφείλονται σε προσωπικό πταίσμα του οργάνου που ενήργησε εκτός του κύκλου των υπηρεσιακών του καθηκόντων, συντρέχει δε συγχρόνως πρόσφορος αιτιώδης σύνδεσμος ανάμεσα στη ζημιογόνο συμπεριφορά που δημιουργεί το νόμιμο λόγο ευθύνης

του Δημοσίου, των Ο.Τ.Α. και των λοιπών Ν.Π.Δ.Δ. και τη ζημία που προκλήθηκε (ΑΕΔ 53/1995, ΣτΕ 5/2012, 1249/2010, 3515, 2986, 2937/2009), με την έννοια ότι οι παράνομες πράξεις, παραλείψεις κ.λ.π. πρέπει να είναι, κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας, αντικειμενικά ικανές, κατά την συνήθη πορεία των πραγμάτων, ενόψει και των ειδικών συνθηκών της κάθε περίπτωσης, να επιφέρουν το ζημιογόνο αποτέλεσμα (ΣτΕ 4100/2012, 332/2009 επταμ., κ.ά.). Εξάλλου, στο άρθρο 932 του Αστικού Κώδικα ορίζεται ότι: «Σε περίπτωση αδικοπραξίας, ανεξάρτητα από την αποζημίωση για την περιουσιακή ζημία, το δικαστήριο μπορεί να επιδικάσει εύλογη κατά την κρίση του χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης... Σε περίπτωση θανάτωσης προσώπου η χρηματική αυτή ικανοποίηση μπορεί να επιδικασθεί στην οικογένεια του θύματος λόγω ψυχικής οδύνης». Κατά την έννοια των διατάξεων αυτών, ανεξάρτητα από την αποζημίωση για την περιουσιακή ζημία, το δικαστήριο μπορεί, κατ' εφαρμογή της διατάξεως του άρθρου 932 του Α.Κ., να επιδικάσει εύλογη κατά την κρίση του χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης, ή, σε περίπτωση θανάτωσης προσώπου, λόγω ψυχικής οδύνης, δηλαδή χρηματική ικανοποίηση ανάλογη με τις περιστάσεις της συγκεκριμένης περίπτωσης (βλ. ΣτΕ 1405/2013, 1019/2008 2736/2007 κ.ά.). Η χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης που προβλέπεται ειδικότερα στο άρθρο 932 εδ. γ' του Α.Κ. αποσκοπεί στην ηθική παρηγορία και την ψυχική ανακούφιση των μελών της οικογενείας του θανόντος, όσο αυτό είναι δυνατόν, από τον ψυχικό πόνο που δοκιμάζουν κατά τον χρόνο του θανάτου του (βλ. ΣτΕ 1405/2013, 3218/2009, 2100/2006 7μ.,). Με τη διάταξη του άρθρου 932 εδ. γ' του Α.Κ. δεν ορίζεται ευθέως ο κύκλος των προσώπων που μπορεί να ζητήσει χρηματική ικανοποίηση. Κατά την έννοια όμως της διατάξεως αυτής, στην οικογένεια του θύματος περιλαμβάνονται οι

ξ

Αριθμός απόφασης 139/2014

εγγύτεροι και στενώς συνδεόμενοι με τον θανατωθέντα συγγενείς που δοκιμάστηκαν ψυχικά από την απώλειά του και προς ανακούφιση του πόνου των οποίων στοχεύει η εν λόγω διάταξη (βλ. ΣτΕ 2986/2009, ΑΠ 207/2012 κ.ά.). Υπό την έννοια αυτή, εκτός του συζύγου περιλαμβάνονται τα τέκνα, οι γονείς, τα αδέλφια, οι ανιόντες (παππούς-γιαγιά) και οι κατιόντες απεριόριστα και οι εξ' αγχιστείας πρώτου βαθμού συγγενείς, πεθερός και η πεθερά, νύφη, γαμβρός (βλ. ΣτΕ 1577/1998, ΑΠ 723/2002, 160/2001, 1631/1990). Για τον υπολογισμό δε του ύψους της χρηματικής ικανοποίησης λόγω ψυχικής οδύνης, το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη, μεταξύ άλλων, τις συνθήκες υπό τις οποίες επήλθε ο θάνατος και το βαθμό της ψυχικής συγκίνησης που ο θάνατος αυτός προκάλεσε στο συγκεκριμένο μέλος της οικογένειας του θανόντος, αναλόγως της ηλικίας του, της προσωπικότητάς του, της κατάστασης της υγείας του κ.λπ. (βλ. ΣτΕ 2986/2009, 2100/2006 7μ., ΑΠ 71/2011).

7.Επειδή, περαιτέρω, στο άρθρο 75 του ν 3463/2006 (Κύρωση του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων ΦΕΚ Α' 114/8.6.2006) με το οποίο καθορίζονται οι αρμοδιότητες των Δήμων και Κοινοτήτων, όπως αυτό ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο, (πριν από την τροποποίησή του με την παρ.1 του άρθρου 94 του ν. 3852/2010, ΦΕΚ Α' 87/7.6.2010 με το οποίο προστέθηκαν περαιτέρω αρμοδιότητες), ορίζεται ότι: «Ι. Οι δημοτικές και οι Κοινοτικές αρχές διευθύνουν και ρυθμίζουν όλες τις τοπικές υποθέσεις, σύμφωνα με τις αρχές της επικουρικότητας και της εγγύτητας, με στόχο την προστασία, την ανάπτυξη και τη συνεχή βελτίωση των συμφερόντων και της ποιότητας ζωής της τοπικής κοινωνίας. Οι Αρμοδιότητες των Δήμων και Κοινοτήτων αφορούν, κυρίως, τους τομείς: α) Ανάπτυξης, στον οποίο περιλαμβάνεται, ιδίως:...7.0 σχεδιασμός, η κατασκευή, συντήρηση και Διαχείριση υποδομών

για τη στήριξη της τοπικής οικονομίας, όπως έργων οδοποιίας, συστημάτων άρδευσης, αντιπλημμυρικών και εγγειοβελτιωτικών έργων... γ) Ποιότητας Ζωής και Εύρυθμης Λειτουργίας των Πόλεων και των Οικισμών, στον οποίο περιλαμβάνεται, ιδίως:...4. Η ρύθμιση της κυκλοφορίας, ο καθορισμός πεζοδρόμων, μονοδρομήσεων και κατευθύνσεων της κυκλοφορίας, η απομάκρυνση εγκαταλελειμμένων οχημάτων και γενικότερα η λήψη μέτρων για την αποφυγή δυσμενών επιδράσεων στην ασφάλεια της κυκλοφορίας, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία...10. Η μέριμνα και η λήψη μέτρων για την προστασία της δημόσιας υγείας, όπως ο υγειονομικός έλεγχος των δημοτικών και κοινοτικών δεξαμενών νερού, ο υγειονομικός έλεγχος των καταστημάτων και επιχειρήσεων που λειτουργούν στην περιφέρειά τους, ο έλεγχος της ηχορύπανσης, της κοινής ησυχίας και της εκπομπής ρύπων, θορύβων και άλλων επιβαρύνσεων του περιβάλλοντος από τροχοφόρα, η περισυλλογή και εν γένει η μέριμνα για τα αδέσποτα ζώα και η δημιουργία καταφυγίων, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία. 11. Η μέριμνα και η λήψη μέτρων για την προστασία της ζωής και της περιουσίας των κατοίκων, όπως ο έλεγχος σήμανσης των εργασιών που εκτελούνται στις οδούς και της τήρησης των υποχρεώσεων αυτών που εκτελούν έργα και εναποθέτουν υλικά και εργαλεία στις οδούς του δημοτικού ή κοινοτικού δικτύου, η λήψη μέτρων και ο έλεγχος για την προστασία από επικίνδυνες οικοδομές, από έλλειψη μέτρων ασφάλειας και υγιεινής σε εργασίες που εκτελούνται και γενικότερα από δραστηριότητες που εγκυμονούν κινδύνους για τη ζωή και την περιουσία των κατοίκων...». Από τις διατάξεις αυτές συνάγεται ότι επιβάλλεται σε βάρος του Δήμου ή της Κοινότητας, μέσα στα όρια των οποίων βρίσκονται, μεταξύ των άλλων κοινόχρηστων δημόσιων πραγμάτων και οι δημόσιες οδοί και γέφυρες, ρητή υποχρέωση για την κατασκευή, ανακαίνιση

Αριθμός απόφασης 139/2014

και συντήρησή τους και κατά συνέπεια, ο Δήμος υποχρεούται, δία των οργάνων, του αφενός μεν να κατασκευάζει αφετέρου δε να επιβλέπει και να συντηρεί την καλή κατάσταση των οδών, ως προς όλες τις υφιστάμενες κατά περίπτωση παραμέτρους, ώστε να διεξάγεται ομαλά με ασφάλεια και χωρίς κινδύνους για τα κινούμενα επ' αυτών οχήματα, αλλά και για τους πεζούς, η κυκλοφορία. Αν δε, παρά την ανωτέρω υποχρέωση του Δήμου, τα αρμόδια όργανα παραλείψουν να προβούν, όπως οφείλουν, στην κατασκευή, συντήρηση και εν γένει επίβλεψη της καλής κατάστασης των ανωτέρω έργων και στη λήψη όλων εκείνων των αναγκαίων μέτρων για την αποφυγή των ενδεχόμενων κινδύνων, με αποτέλεσμα να προκληθεί βλάβη σε διερχόμενα οχήματα ή πρόσωπα, ο Δήμος ή η Κοινότητα ευθύνονται σε αποζημίωση τούτων κατά τις προαναφερόμενες διατάξεις των άρθρων 105 και 106 ΕισΝΑΚ, χωρίς να απαιτείται να αποδειχθεί για το σκοπό αυτό και υπαιτιότητα των οργάνων του οικείου ΟΤΑ, ενόψει της αντικειμενικής ευθύνης αυτού (πρβλ. ΣτΕ 740/2001, ΔΕΑ 177/2011, 1216/2009).

8.Επειδή, στην προκείμενη περίπτωση, από τα στοιχεία της δικογραφίας, μεταξύ των οποίων η με ποινική δικογραφία της Εισαγγελίας Πρωτοδικών (στην οποία περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, η από 8.3.2008 έκθεση αυτοψίας του Αστυνομικού Τμήματος , εννέα ένορκες καταθέσεις μαρτύρων, 22 φωτογραφίες, ιατροδικαστική έκθεση, έκθεση τοξικολογικής ανάλυσης καθώς και η από 4.9.2011 διάταξη της Αντεισαγγελέα Πρωτοδικών , προκύπτουν τα εξής: Στο ς βρίσκεται ο ε την ονομασία », παράλληλα δε με τη ροή του, και από τις δύο πλευρές του, βόρεια και νότια, υφίστανται δημοτικοί δρόμοι, οι οποίοι, στο σημείο του συμβάντος, συνδέονται με γέφυρα. Ειδικότερα, βόρεια (και παράλληλα) του χειμάρρου

διέρχεται παραποτάμιος κεντρικός δρόμος που έχει πεζοδρόμια και από τις δύο πλευρές του. Στο πεζοδρόμιο που βρίσκεται παράλληλα με την κοίτη του χειμάρρου υπάρχει προστατευτικό τοιχίο ύψους 50 εκατοστών και πάχους 51 εκατοστών, ενώ σε μικρό τμήμα του έχει χαμηλότερο τοιχίο επί του οποίου υπάρχουν και προστατευτικά κιγκλιδώματα συνολικού ύψους 50 εκατοστών. Στην απέναντι πλευρά, νότια (και παράλληλα) του χειμάρρου, όπου εντοπίστηκε το πτώμα της θανούσας, βρίσκεται ανώνυμος δημοτικός δρόμος, χωρίς πεζοδρόμια, από την ιδιοκτησία [redacted] έως την ιδιοκτησία [redacted].

Ειδικότερα, στην πλευρά του δρόμου πλησίον [redacted] υπάρχει τσιμεντένιο προστατευτικό τοιχίο, το οποίο στο σημείο της ιδιοκτησίας του [redacted]

έχει ύψος 50 εκατοστά, ενώ σε ορισμένα σημεία το ύψος αυξομειώνεται από 45 έως 70 εκατοστά, δεν υπάρχει δε σε κανένα σημείο του τοιχίου προστατευτικό κιγκλιδώμα. Σταδιακά, πλησιάζοντας προς την προαναφερόμενη γέφυρα που συνδέει το δρόμο αυτό με τον απέναντι (παράλληλο) κεντρικό δρόμο, το ύψος του τοιχίου αρχίζει να μειώνεται και, τρία μέτρα πριν από τη γέφυρα και μέχρι αυτή, το τοιχίο έχει ύψος 20 εκατοστά και πάχος 48 εκατοστά. Στις [redacted] και περί ώρα 20:00, η [redacted] γεννημένη το έτος 1944, αναχώρησε από την οικία της, που βρίσκεται στην περιοχή [redacted], με προορισμό το κέντρο όπου βρίσκεται η οικία του συγγενή της [redacted] ατόμου με νοητική υστέρηση, του οποίου είχε αναλάβει την αποκλειστική φροντίδα. Η θανούσα εκινείτο στον παραπάνω ανώνυμο δημοτικό δρόμο, νότια (και παράλληλα)

και στο ύψος της προαναφερόμενης γέφυρας, αντί να εισέλθει σε αυτή, προκειμένου να καταλήξει στον απέναντι κεντρικό δρόμο, κινήθηκε αριστερά από αυτή, σκόνταψε στο τσιμεντένιο προστατευτικό τοιχίο που ενώνεται με τη γέφυρα

Αριθμός απόφασης 139/2014

(που βρίσκεται στην πλευρά του δρόμου αυτού, πλησίον του χειμάρρου και το οποίο, σε μήκος τριών μέτρων πριν από τη γέφυρα, έχει ύψος 20 εκατοστά), με αποτέλεσμα να πέσει από ύψος τεσσάρων μέτρων και είκοσι εκατοστών (4,20) εντός του σύμφωνα δε με την από Ιατροδικαστική έκθεση νεκροψίας - νεκροτομής της Ιατροδικαστικής Υπηρεσίας που συντάχθηκε σχετικά, αποτέλεσμα της παραπάνω πτώσης ήταν ο θανάσιμος τραυματισμός της λόγω κακώσεων κεφαλής και σπονδυλικής στήλης ενώ, στην ίδια έκθεση, αναφέρεται ότι και ότι σε αυτή

Στην από έκθεση αυτοψίας των ανακριτικών υπαλλήλων του Αστυνομικού Τμήματος αναφέρεται, πέραν των παραπάνω, ότι η θανούσα έφερε κανονική ενδυμασία πλην του δεξιού υποδήματος που βρέθηκε στην άκρη του δρόμου και σε απόσταση τριών μέτρων από τη γωνία της γέφυρας, ότι πολύ κοντά στο σημείο που βρέθηκε το παπούτσι υπάρχει κολώνα της ΔΕΗ και λαμπτήρες δημοτικού φωτισμού που δημιουργούν καλές συνθήκες φωτισμού υπό την προϋπόθεση κανονικής λειτουργίας τους, και ότι δεν βρέθηκαν ενδείξεις αυτοκτονίας ή εγκληματικής ενέργειας. Τέλος, στην έκθεση αυτή αναφέρεται ότι: «..η συνολική απόσταση από το πιθανό σημείο πτώσης έως την τελική θέση που βρέθηκε η θανούσα είναι επτά μέτρα και δέκα εκατοστά (7,10) ήτοι: A=μήκος από σημείο ανεύρεσης δεξιού υποδήματος έως και πάχος τοιχίου πενήντα τρία εκατοστά (0,53). B=βάθος χειμάρρου από τοίχιο έως πυθμένα (ύψος)=τέσσερα μέτρα και είκοσι εκατοστά (4,20). Γ=απόσταση τελικής θέσης που βρέθηκε η θανούσα έως τοίχιο δύο μέτρα και τριάντα επτά εκατοστά (2,37). Τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο Το σημείο της πτώσης προσδιορίστηκε ακριβώς από το δεξί υπόδημα της θανούσης το

οποίο βρέθηκε στο δρόμο, πλησίον του προστατευτικού τοιχίου και σε απόσταση τριών (3) μέτρων από τη γωνία της γέφυρας...». Στο βιβλίο συμβάντων της του Αστυνομικού Τμήματος που συντάχθηκε προς διαπίστωση του συμβάντος, αναγράφεται ότι: «Την και ώρα 20:00 με 20:30 η ... ενώ βάδιζε στο δρόμο προκειμένου να μεταβεί σε οικία συγγενικού της προσώπου, προφανώς λόγω του σκότους που επικρατούσε έχασε την ορθή της πορεία με αποτέλεσμα να πέσει στο άκρον της κοίτης του χειμάρρου, από ύψος τεσσάρων μέτρων και κατέληξε σε θέση πρηνηδόν στον με συνέπεια τον θανάσιμο τραυματισμό της.

Εγκληματική ενέργεια αποκλείσθηκε (...) Ενεργείται προανάκριση». Εξάλλου, στις φωτογραφίες του Αστυνομικού Τμήματος Λεωνιδίου απεικονίζεται ευκρινώς το σημείο του τσιμεντένιου τοιχίου στο οποίο σκόνταψε η θανούσα (οι φωτογραφίες φέρουν, άλλωστε, σημείωση ότι πρόκειται περί του σημείου πτώσης), η απόστασή του από τη γέφυρα και το υπόδημα της θανούσας σε σημείο εντός των τριών μέτρων από την είσοδο της γέφυρας, συνεπώς το τοίχιο στο σημείο της πτώσης δεν έχει ύψος μεγαλύτερο από 20 εκατοστά, εφόσον, κατά την έκθεση αυτοψίας, το ύψος του τοιχίου τρία μέτρα πριν από τη γέφυρα είναι 20 εκατοστά. Περαιτέρω, οι πέντε πρώτοι ενάγοντες, τέκνα της θανούσας, καθώς και ο έβδομος (αδελφός της) από αυτούς, απέδωσαν το θάνατό της (βλ. τις ένορκες καταθέσεις τους κατά τη διαδικασία της προανάκρισης που διεξήχθη από το ... στο γεγονός ότι στις

και από ώρα 20:00 έως 22:30 διακόπηκε προσωρινά η παροχή ηλεκτρικού ρεύματος στην περιοχή του Λεωνιδίου λόγω των απεργιακών κινητοποιήσεων των υπαλλήλων της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ) χωρίς, κατά τους ισχυρισμούς τους, να έχει υπάρξει η αναγκαία πληροφόρηση προς

Αριθμός απόφασης 139/2014

διασφάλιση της ασφάλειας των καταναλωτών, με αποτέλεσμα, όπως υποστήριξαν, όταν έλαβε χώρα η διακοπή ρεύματος, η θανούσα να βρίσκεται πλησίον της γέφυρας και λόγω του ανύπαρκτου φωτισμού και του σκότους, που επικρατούσε στην περιοχή, να χάσει τον προσανατολισμό της και αντί να κινηθεί κινήθηκε αριστερά και έπεσε εντός του χειμάρρου, για το λόγο δε αυτό υπέβαλαν εγκλήσεις κατά παντός υπευθύνου. Από την ανωμοτί εξήγηση του Διαχειριστή του Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας του Νομού που λήφθηκε από αυτόν κατά τη διάρκεια της προανάκρισης, εφόσον ήταν ο Διευθυντής Διανομής ρεύματος της ΔΕΗ στην περιοχή προέκυψε ότι από τα κεντρικά γραφεία της ΔΕΗ, και όσον αφορούσε στο Νομό είχε εκδοθεί δελτίο τύπου, στο οποίο είχε αναγγελθεί διακοπή ρεύματος προγραμματισμένη για την επαρχία ειδικά για την 7.3.2008 και για τις ώρες 20:00 έως 22:00 ενώ, ο εγκαλούμενος διαχειριστής ρεύματος είχε δώσει συνεντεύξεις στο τοπικό ραδιόφωνο και στην τοπική τηλεόραση προκειμένου να ενημερώσει τους καταναλωτές του νομού περί των επικείμενων διακοπών ρεύματος και είχε συμβουλευσει τους κατοίκους ότι θα έπρεπε να επικοινωνούν με τις αρμόδιες υπηρεσίες και να ενημερώνονται για τις εν λόγω διακοπές προκειμένου να είναι προσεκτικοί και να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα. Κατόπιν των παραπάνω, η Αντεισαγγελέας Πρωτοδικών με την από 4.9.2011 διάταξή της (κατά της οποίας δεν προκύπτει ότι ασκήθηκε προσφυγή ενώπιον του Εισαγγελέα Εφετών Ναυπλίου), έκρινε ότι: «...Στη διαδρομή για την επέλευση του ανωτέρω ατυχήματος κυριάρχησε η συμπεριφορά της παθούσας, η οποία τελείως αναίτια και μη έχοντας αντίληψη των επικρατουσών συνθηκών λόγω των απεργιακών κινητοποιήσεων των υπαλλήλων της ΔΕΗ

αλλά και λόγω της έλλειψης προσοχής και δη είτε αναχώρησε από την οικία της ενώ είχε διακοπεί ήδη το ηλεκτρικό ρεύμα, είτε δεν έλαβε τα αναγκαία μέτρα για τη μετακίνησή της εντός του [ ] (κατά τις βραδυνές μάλιστα ώρες που επικρατούσε σκότος), αν και είχε ενημερωθεί ότι επίκειντο διακοπές ρεύματος, συνδυαζομένης της παραλείψεως αυτής με την κατάσταση του θύματος, η οποία ως αναφέρουν και τα τέκνα της

[ ] καθώς επίσης και με το γεγονός ότι είχε [ ] , ως τούτο διαπιστώθηκε από τη γενόμενη [ ] κατά την οποία βρέθηκε π' αριθμ. 1171/28.4.2008 έγγραφο του Εργαστηρίου [ ] . Με βάση τις

διαπιστώσεις αυτές η Αντεισαγγελέας Πρωτοδικών έκρινε ότι ήταν απορριπτές ως αβάσιμες οι εγκλήσεις των τέκνων και του αδελφού της θανούσας κατά των αρμόδιων υπαλλήλων της ΔΕΗ για ανθρωποκτονία εξ' αμελείας διότι η πτώση της [ ] και ο θανάσιμος τραυματισμός της οφειλόταν στην αποκλειστική της αμέλεια.

9.Επειδή, ήδη, με την κρινόμενη αγωγή, όπως αναπτύσσεται με τα από 19 και 20.11.2009 υπομνήματα, οι ενάγοντες υποστηρίζουν ότι αιτία της πτώσης της θανούσας ήταν η έλλειψη προστασίας στην πλευρά του δρόμου (πλησίον [ ] προς το ποτάμι και πλησίον της γέφυρας από τα όργανα του εναγόμενου Δήμου. Ειδικότερα, υποστηρίζουν ότι τα όργανα του εναγομένου παρέλειψαν, παράνομα, την κατασκευή και τοποθέτηση κατά μήκος του δρόμου αυτού και παράλληλα με την πλευρά [ ] οποιασδήποτε μπάρας, ερείσματος, κιγκλιδώματος ή τοιχείου που θα εμπόδιζε την πτώση της θανούσας και τον ακαριαίο θάνατο της και επιπλέον ισχυρίζονται ότι υπήρξε παράλειψη τοποθέτησης οποιασδήποτε προστατευτικής πινακίδας που θα προειδοποιούσε τους

Αριθμός απόφασης 139/2014

διερχόμενους πεζούς για τον κίνδυνο πτώσης στον εν λόγω χείμαρρο. Επικαλούμενοι τα παραπάνω, οι ενάγοντες ζητούν, κατά τα άρθρα 105 και 106 του ΕισΝΑΚ και το άρθρο 932 του Αστικού Κώδικα, να τους καταβάλει το εναγόμενο τα αναφερόμενα στην 1η σκέψη χρηματικά ποσά. Ειδικότερα, ζητούν να αναγνωρισθεί η υποχρέωση του εναγομένου να καταβάλει σε καθέναν από τους έξι πρώτους ενάγοντες το ποσό των 99.956 ευρώ, στον έβδομο (7ο) ενάγοντα το ποσό των 100.000 ευρώ (και ήδη το ποσό αυτό σε καθέναν από τους έξι κληρονόμους του, κατά την αναλογία της κληρονομικής μερίδας καθενός), σε καθέναν από τους όγδοο (8ο) και ένατο (9ο) από τους ενάγοντες το ποσό των 50.000 ευρώ, σε καθέναν από τους δέκατο (10^ο), ενδέκατο (11^ο) και δωδέκατη (12^η) από αυτούς (οι οποίοι αναγράφονται στο δικόγραφο με τον αύξοντα αριθμό 10), όπως αυτοί νομίμως εκπροσωπούνται από την πέμπτη και τον όγδοο από τους ενάγοντες ως ασκούντες τη γονική μέριμνα αυτών, το ποσό των 10.000 ευρώ και σε καθέναν από τους δέκατο τρίτο (13^ο), δέκατο τέταρτο (14^ο) και δέκατο πέμπτο (15^ο) από αυτούς (οι οποίοι αναγράφονται στο δικόγραφο με τον αύξοντα αριθμό 11), το ποσό των 10.000 ευρώ, ως χρηματική ικανοποίηση για την αποκατάσταση της ψυχικής οδύνης που υπέστησαν από τον θάνατο της μητέρας τους, πεθεράς και γιαγιάς τους. Υποστηρίζουν δε ότι τα τέκνα της είναι σε νεαρή ηλικία και κατοικούν στο κτίος του πρώτου από αυτά, η δεύτερη, ο τρίτος και η τέταρτη από τα τέκνα της διέμεναν μαζί της, οι λοιποί δε ενάγοντες (γαμβροί και εγγόνια) είχαν άριστες σχέσεις με τη θανούσα. Προς απόδειξη των ισχυρισμών τους αυτών επικαλούνται και προσκομίζουν, μεταξύ άλλων, τα εξής στοιχεία: 1) τις 5947 και 5948/10.6.2013 ένορκες βεβαιώσεις των και αντίστοιχα, κατοίκων Αθηνών, που λήφθηκαν νόμιμα ενώπιον του Ειρηνοδίκη Αθηνών, οι

οποίοι βεβαιώνουν ότι κατάγονται από το και
διαμένουν σε αυτό συχνά, ότι στο σημείο της πτώσης της
θανούσας δεν υπάρχει πεζοδρόμιο ούτε προστατευτικό
κιγκλίδωμα ή μπάρα ή σχετική σήμανση παρά μόνο ένα τοιχίο
ύψους είκοσι περίπου εκατοστών, ότι ο εναγόμενος Δήμος δεν
τοποθέτησε κανένα κιγκλίδωμα για την προστασία των πεζών
ούτε μετά το επίδικο συμβάν αν και η κίνηση στο σημείο αυτό
είναι ιδιαίτερα αυξημένη κατά τους καλοκαιρινούς μήνες,
ενώ, επιπλέον, ο δεύτερος μάρτυρας βεβαιώνει ότι, όπως έχει
πληροφορηθεί, οι κάτοικοι της περιοχής, ειδικά μετά το
συμβάν, έχουν επανειλημμένα διαμαρτυρηθεί στα αρμόδια
όργανα του Δήμου προκειμένου να αποκαταστήσουν τις
ελλείψεις αυτές, 2) την από ιατροδικαστική έκθεση
νεκροψίας, 3) φωτογραφίες του Αστυνομικού Τμήματος
που απεικονίζουν ευκρινώς την πιθανή διαδρομή της θανούσας,
το σημείο της πτώσης της και την απεικόνιση του υποδήματος
που βρέθηκε έμπροσθεν του τοιχίου, την περιοχή του
αιυχήματος και το σημείο (εντός του χειμάρρου) ανεύρεσης
της θανούσας (όπου απεικονίζεται και η ιδία) και τέλος,
4) πιστοποιητικά της οικογενειακής τους κατάστασης.

10. Επειδή, με τα δεδομένα αυτά και λαμβάνοντας υπόψη:
α) ότι από τα προσκομιζόμενα στοιχεία, και, ιδίως, την
έκθεση αυτοψίας και τις προσκομιζόμενες φωτογραφίες,
προκύπτει σαφώς ότι στο σημείο της πτώσης της θανούσας το
υφιστάμενο, από την πλευρά του ανώνυμου δημοτικού δρόμου
στον οποίο αυτή κινείτο, τσιμεντένιο προστατευτικό τοιχίο
είχε ύψος και πάχος 20 και 40 εκατοστά, αντίστοιχα, β) ότι
το ύψος και το πάχος του τοιχίου δεν ήταν κατάλληλο για την
προστασία των διερρχόμενων πεζών από τον ενδεχόμενο κίνδυνο
πτώσης στον εν λόγω χειμάρρο, ενώ, εξάλλου, στο εν λόγω
σημείο, δεν υπήρχε ούτε πεζοδρόμιο ώστε να αντιλαμβάνονται
οι διερρχόμενοι πεζοί το τέλος του δρόμου και το γεγονός ότι

Αριθμός απόφασης 139/2014

πλησιάζουν γ) ότι για την επικίνδυνη αυτή κατάσταση της οδού για τους διερχόμενους πεζούς, και ιδίως για κατηγορίες πεζών, όπως η θανούσα, ή για περιπτώσεις όπου ο φωτισμός δεν είναι επαρκής, όπως στην ένδικη περίπτωση όπου, κατά το χρόνο του συμβάντος, δεν λειτουργούσε ο δημοτικός φωτισμός, ο εναγόμενος Δήμος, κατά παράβαση των αναφερόμενων στη σκέψη 7 διατάξεων, παρέλειψε, με τα αρμόδια όργανά του, να προβεί στην κατασκευή επιπλέον μόνιμων προστατευτικών εμποδίων επί του τοιχίου ώστε να καταστεί ψηλότερο και καταλληλότερο για την αποτροπή πτώσης των πεζών, όπως π.χ. στην τοποθέτηση προστατευτικού κιγκλιδώματος ή μπάρας επί αυτού ή στην ανύψωσή του με τη χρήση τσιμέντου ή άλλου υλικού, ενόψει μάλιστα του γεγονότος ότι το τοιχίο συνδέεται με την είσοδο της γέφυρας που χρησιμοποιείται από τους πεζούς και οδηγεί σε κεντρικό δρόμο και του γεγονότος ότι οι πεζοί έπρεπε να κινούνται στην άκρη του οδοστρώματος ενόψει και του ότι στο εν λόγω σημείο δεν υπήρχε πεζοδρόμιο (στο οποίο οφείλουν να κινούνται, κατά άρθρο 38 του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας που ρυθμίζει την κυκλοφορία των πεζών) και συνεπώς, οι πεζοί κινούνταν υποχρεωτικά πλησίον της κοίτης του χειμάρρου, δ) ότι, αντίθετα, στον απέναντι (παράλληλο) κεντρικό δρόμο, στα σημεία όπου το αντίστοιχο τσιμεντένιο τοιχίο είχε ύψος χαμηλότερο από 50 εκατοστά, είχαν τοποθετηθεί προστατευτικά κιγκλιδώματα ύψους 50 εκατοστών, με αποτέλεσμα να δημιουργείται στο δρόμο αυτό προστατευτικό εμπόδιο από τον κίνδυνο πτώσης στον χείμαρρο, ύψους περίπου ενός μέτρου, ενώ είχε κατασκευασθεί και πεζοδρόμιο, από πουθενά δε δεν δικαιολογείται η διαφοροποίηση αυτή στην λήψη των μέτρων ασφαλείας στους δύο δρόμους και ειδικότερα, η παράλειψη των οργάνων του εναγομένου να τοποθετήσουν κιγκλιδώματα και στο τσιμεντένιο

τοιχίο, με ύψος μόλις 20 εκατοστά, απ' όπου έπεσε η θανούσα, το Δικαστήριο κρίνει ότι οι παράνομες, κατά τα ανωτέρω, παραλείψεις των οργάνων του εναγομένου επέφεραν το ένδικο συμβάν, διότι η λήψη των, οποιονδήποτε από τα παραπάνω, προστατευτικών μέτρων θα είχε ανακόψει την πτώση της θανούσας όταν αυτή απώλεσε την ισορροπία της και θα είχε συγκρατήσει το σώμα της, υφισταμένου έτσι του αντικειμενικού αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ των παραλείψεων αυτών και του επελθόντος ατυχήματος, ενώ, εξάλλου,

δεν είναι τέτοια που να προκύπτει ότι οδήγησε αιτιωδώς στο επελθόν αποτέλεσμα και δεν αναιρεί την ευθύνη των οργάνων του εναγομένου. Συνεπώς συντρέχει παράνομη συμπεριφορά των αρμοδίων οργάνων του εναγομένου Δήμου κατά την έννοια των άρθρων 105 - 106 του ΕισΝΑΚ, και στοιχειοθετείται η προβλεπόμενη από τις ως άνω διατάξεις ευθύνη του εναγομένου για την επιδίκαση, στους ενάγοντες, χρηματικής ικανοποίησης για την ψυχική οδύνη που υπέστησαν από τον θάνατο της συγγενούς τους. Με τα δεδομένα αυτά το Δικαστήριο, λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες του ατυχήματος, την ηλικία του θύματος και την εν γένει οικογενειακή κατάσταση των μελών της οικογένειά της, όπως αυτή προκύπτει από το σύνολο των στοιχείων δικογραφίας (πιστοποιητικά οικογενειακής κατάστασης κλπ), κρίνει ότι ο καθένας από τους έξι πρώτους ενάγοντες δικαιούται να λάβει, ως εύλογη χρηματική ικανοποίηση για την ψυχική οδύνη που υπέστησαν από το θάνατο της μητέρας τους το ποσό των 25.000 ευρώ, ο έβδομος ενάγων (αδελφός της θανούσας) και ήδη οι κληρονόμοι αυτού

Αριθμός απόφασης 139/2014

το ποσό των 20.000 ευρώ, ο καθένας από τους όγδοο και ένατο από τους ενάγοντες (γαμβροί της θανούσας) το ποσό των 1.000 ευρώ, καθένας από τους δέκατο (10^ο), ενδέκατο (11^ο) και δωδέκατο (12^ο) από τους ενάγοντες (εγγόνια της θανούσας), όπως αυτοί νομίμως εκπροσωπούνται από την πέμπτη και τον όγδοο από τους ενάγοντες ως ασκούντες τη γονική μέριμνα αυτών, το ποσό των 3.000 ευρώ και, τέλος, καθένας από τους 13^ο, 14^ο και 15^ο από τους ενάγοντες (εγγόνια της θανούσας), που διαδέχθηκαν τους αρχικώς ενάγοντες Ευγενία Κυρίου και Βασίλειο Σιόλα το ποσό των 3.000 ευρώ. Τα ποσά αυτά οι ενάγοντες δικαιούνται να τα λάβουν με το νόμιμο τόκο από την επίδοση της αγωγής στον εναγόμενο Δήμο μέχρι την εξόφληση, κατά μερική παραδοχή του αιτήματος της αγωγής.

11.Επειδή, κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, η κρινόμενη αγωγή πρέπει να απορριφθεί κατά το μέρος που στρέφεται κατά της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης . . . , και ήδη Περιφέρειας . . . και κατά του Ελληνικού Δημοσίου, να γίνει κατά τα λοιπά εν μέρει δεκτή, να αναγνωρισθεί η υποχρέωση του (ήδη) εναγόμενου Δήμου Νότιας . . . να καταβάλει σε καθένα από τους έξι πρώτους ενάγοντες, ως εύλογη χρηματική ικανοποίηση για την ψυχική οδύνη που υπέστησαν από το θάνατο της μητέρας τους το ποσό των 25.000 ευρώ, να αναγνωρισθεί η υποχρέωση του εναγόμενου να καταβάλει στον έβδομο ενάγοντα και ήδη στους έξι κληρονόμους αυτού το ποσό των 20.000 ευρώ ως εύλογη χρηματική ικανοποίηση για την ψυχική οδύνη που υπέστη από το θάνατο της αδελφής του, να αναγνωρισθεί η υποχρέωση του εναγόμενου να καταβάλει στον καθένα από τους όγδοο και ένατο από τους ενάγοντες το ποσό των 1.000 ευρώ ως εύλογη χρηματική ικανοποίηση για την ψυχική οδύνη που υπέστησαν από το θάνατο της πεθεράς τους, να αναγνωρισθεί η υποχρέωση του εναγόμενου να καταβάλει σε καθένα από τους δέκατο (10^ο), ενδέκατο (11^ο) και δωδέκατο

(12^η) από τους ενάγοντες, όπως αυτοί νομίμως εκπροσωπούνται από την πέμπτη και τον όγδοο από τους ενάγοντες, ως ασκούντες τη γονική μέριμνα αυτών, το ποσό των 3.000 ευρώ ως εύλογη χρηματική ικανοποίηση για την ψυχική οδύνη που υπέστησαν από το θάνατο της γιαγιάς τους, και τέλος, να αναγνωρισθεί η υποχρέωση του εναγομένου να καταβάλει σε καθέναν από τους 13^ο, 14^ο και 15^ο από τους ενάγοντες, που διαδέχθηκαν τους αρχικώς ενάγοντες και ο ποσό των 3.000 ευρώ, ως εύλογη χρηματική ικανοποίηση για την ψυχική οδύνη που υπέστησαν από το θάνατο της γιαγιάς τους, με το νόμιμο τόκο από την επίδοση της αγωγής μέχρι την εξόφληση. Τέλος, τα δικαστικά έξοδα πρέπει να συμψηφιστούν μεταξύ των διαδίκων (άρθρο 275 παρ.1 εδάφιο τρίτο του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας).

ΔΙΑ ΤΑΥΤΑ

Απορρίπτει την αγωγή κατά το μέρος που στρέφεται κατά της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και ήδη Περιφέρειας και κατά του

Δέχεται εν μέρει την αγωγή κατά το μέρος που στρέφεται κατά του (τέως) και ήδη Δήμου

Αναγνωρίζει ότι ο εναγόμενος οφείλει να καταβάλει, για την αιτία που αναφέρεται στο σκεπτικό της παρούσας: Α)σε καθέναν από τους έξι πρώτους ενάγοντες:

το ποσό των είκοσι πέντε χιλιάδων (25.000) ευρώ, Β)στον έβδομο (7^ο) ενάγοντα και ήδη στους έξι κληρονόμους αυτού, κατά το μέρος της κληρονομικής μερίδας του καθενός, το ποσό των είκοσι χιλιάδων (20.000) ευρώ, Γ)σε καθέναν από τους όγδοο και ένατο από τους ενάγοντες, το ποσό των χιλίων

Αριθμός απόφασης 139/2014

(1.000) ευρώ, Δ) σε καθέναν από τους δέκατο (10^ο), ενδέκατο (11^ο) και δωδέκατη (12^η) από τους ενάγοντες

που εκπροσωπούνται νομίμως από τους [ ] και [ ] το ποσό των τριών χιλιάδων (3.000) ευρώ και Ε) σε καθέναν από τους 13^ο, 14^ο και 15^ο από τους ενάγοντες

[ ], που διαδέχθηκαν τους αρχικώς ενάγοντες [ ] και [ ], το ποσό των τριών χιλιάδων (3.000) ευρώ, με το νόμιμο τόκο, από την επίδοση της αγωγής σε αυτούς έως την εξόφληση.

Συμψηφίζει τα δικαστικά έξοδα μεταξύ των διαδίκων.

Η διάσκεψη του Δικαστηρίου έγινε στην Τρίπολη στις 25.6.2014 και η απόφαση δημοσιεύθηκε στον ίδιο τόπο, στο ακροατήριο του Δικαστηρίου κατά την έκτακτη δημόσια συνεδρίαση στις 10.7.2014.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

